

Preliminarus vertimas

EUROPOS ŽMOGAUS TEISIŲ TEISMAS

ANTRASIS SKYRIUS

BYLA ALEKSA PRIEŠ LIETUVĄ

(Pareiškimo Nr. 27576/05)

SPRENDIMAS

STRASBŪRAS

2009 m. liepos 21 d.

Byloje Aleksa prieš Lietuvą

Europos Žmogaus Teisių Teismas (Antrasis skyrius), posėdžiaujant kolegijai, sudarytai iš:

pirmininkės Françoise Tulkens,
teisėjų Ireneu Cabral Barreto,
Vladimiro Zagrebelsky,
Danutės Jočienės,
Dragoljub Popović,
András Sajó,
Nona Tsotsoria

ir *skyriaus kanclerės* Sally Dollé,

po svarstymo uždarame posėdyje 2009 m. birželio 30 dieną,

skelbia pastarąją dieną priimtą šį sprendimą:

PROCESAS

1. Byla buvo pradėta Lietuvos Respublikos piliečiui Valentinui Aleksai („pareiškėjui“) 2005 m. liepos 19 d. pateikus Teismui pareiškimą (Nr. 27576/05) prieš Lietuvos Respubliką pagal Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos („Konvencijos“) 34 straipsnį.

2. Pareiškėjui atstovavo Kaune praktikuojantis advokatas V. Gubavičius. Lietuvos Vyriausybei („Vyriausybei“) atstovavo jos atstovė E. Baltutytė.

3. 2008 m. kovo 18 d. Teismas nutarė pranešti Vyriausybei apie pareiškėjo skundus pagal Konvencijos 6 straipsnio 1 dalį ir Konvencijos 1 Protokolo 1 straipsnį. Teismas taip pat nusprendė nagrinėti pareiškimo priimtumo ir esmės klausimus kartu (29 straipsnio 3 dalis).

FAKTAI**I. BYLOS APLINKYBĖS**

4. Pareiškėjas gimė 1951 m. ir gyvena Kaune.

A. Byla dėl patalpų

5. 1992 m. lapkričio 17 d. potvarkiu Kauno miesto valdyba atkūrė pareiškėjui nuosavybės teises į pastato Kaune dalį. Konkrečiai, nuosavybės teisės pareiškėjui buvo atkurtos į 1/12 negyvenamo pastato dalį (toliau

„ginčijamos patalpos“). Nuosavybės teisių atkūrimo potvarkyje buvo nurodyta, kad nuosavybės teisės į ginčijamas patalpas bus atkurtos, vadovaujantis Vyriausybės nustatyta tvarka ir terminais.

6. 1993 m. spalio 15 d. Kauno miesto mero pavaduotojas ir pareiškėjas pasirašė priėmimo-perdavimo aktą, kuriuo ginčijamos patalpos buvo perduotos pareiškėjui. Nuosavybės teisę į patalpas pareiškėjas įregistravo 1993 m. gruodžio 21 d.

7. 1994 m. kovo 21 d. Kauno miesto mero potvarkiu priėmimo-perdavimo aktas buvo pripažintas neteisėtu ir todėl negaliojančiu. 1994 m. gegužės 31 d. potvarkiu Kauno miesto valdyba papildė 1992 m. lapkričio 17 d. potvarkį sakiniu, nurodančiu nuosavybės teisių atkūrimo būdą. Buvo nuspręsta išmokėti kompensaciją už ginčijamas patalpas, kuriose tuo metu buvo įsikūrusi vaistinė, po to, kai Vyriausybė nustatys kompensacijos išmokėjimo būdus ir tvarką.

8. 1994 m. birželio 14 d. potvarkiu Kauno miesto valdyba perdavė ginčijamas patalpas iš vienos valstybinės įmonės balanso į valstybinės Kauno zonos vaistinių įmonės balansą. Vėliau Kauno miesto valdybos 1996 m. birželio 14 d. potvarkiu ginčijamos patalpos buvo perduotos uždarosios akcinės bendrovės „Šlamučio“ vaistinė privačiai nuosavybei¹.

9. 1994 m. birželio 3 d. pareiškėjas pateikė civilinį ieškinį (toliau „pirmoji civilinė byla“) dėl 1994 m. kovo 21 d. ir 1994 m. gegužės 31 d. vietos valdžios potvarkių. 1994 m. liepos 4 d. Kauno miesto apylinkės teismas ieškinį atmetė kaip nepagrįstą.

10. 1994 m. rugpjūčio 22 d. Aukščiausiasis Teismas panaikino žemesnės instancijos teismo sprendimą ir grąžino bylą nagrinėti iš naujo. Aukščiausiasis Teismas nurodė, kad žemesnės instancijos teismas neištyrė visų bylai reikšmingų aplinkybių. Konkrečiai, teismas neatsižvelgė į tai, kad ginčijamų sprendimų priėmimo metu pareiškėjas jau buvo pripažintas viso pastato savininku. Aukščiausiasis Teismas pastebėjo, kad pareiškėjo nuosavybės teisės galėjo panaikinti tik teismas, o ne vietos valdžios institucija.

11. 1994 m. spalio 7 d. Kauno miesto apylinkės teismas nusprendė sustabdyti tolimesnį civilinės bylos nagrinėjimą pareiškėjo prašymu dėl vienos jo giminaitės, V.A., kuri taip pat buvo ieškovė toje pačioje byloje, ligos. Teismas nurodė pareiškėjui pranešti, kada jo giminaitės sveikatos būklė pagerės ir ji galės dalyvauti tolimesniame bylos nagrinėjime.

---

¹ Šis sakinytis tikslintinas: remiantis Kauno miesto valdybos 1994 m. birželio 14 d. potvarkiu Nr. 846-v ir Kauno miesto savivaldybės rejestro tarnybos 1996 m. balandžio 24 d. įsakymu Nr. 221, 1996 m. gegužės 13 d. buvo įregistruotos UAB „Smiltyninio Šlamučio“ vaistinės nuosavybės teisės į ginčijamas patalpas. Pastebėtina, kad minėtu 1996 m. balandžio 24 d. įsakymu buvo įregistruota UAB „Smiltyninio Šlamučio“ vaistinė. Vert. pastaba.

12. 1994 m. spalio 3 d. valstybinė Kauno zonos vaistinių įmonė pateikė civilinį ieškinį dėl 1992 m. lapkričio 17 d. Kauno miesto valdybos potvarkio dalinio panaikinimo (toliau „antroji civilinė byla“).

13. 1996 m. sausio 8 d. pareiškėjas ir kiti ieškovai pateikė naują civilinį ieškinį (toliau „trečioji civilinė byla“) dėl 1994 m. birželio 14 d. Kauno miesto valdybos potvarkio.

14. 1999 m. liepos 1 d. Kauno miesto apylinkės teismas savo paties iniciatyva atnaujino pirmosios civilinės bylos nagrinėjimą.

15. 1999 m. rugsėjo 2 d. Kauno miesto apylinkės teismas nutarė visas tris bylas sujungti ir nagrinėti jas kartu.

16. 1999 m. rugsėjo 9 d. Kauno miesto apylinkės teismas pareiškėjo ieškinį patenkino. Jis pripažino vietos valdžios 1994 m. kovo 21 d. ir 1994 m. gegužės 31 d. potvarkius negaliojančiais, atkurdamas pareiškėjo nuosavybės teises į vaistinės užimamas patalpas.

17. 2000 m. vasario 28 d. Kauno apygardos teismas paliko šį sprendimą galioti.

18. 2000 m. rugsėjo 12 d. Aukščiausiasis Teismas panaikino žemesnių instancijų teismų sprendimus ir grąžino bylą Kauno miesto apylinkės teismui nagrinėti iš naujo. Aukščiausiojo Teismo nuomone, žemesnių instancijų teismai ir vėl neįvertino visų bylai reikšmingų aplinkybių, net ir tų, kurios buvo nurodytos Aukščiausiojo Teismo 1994 m. rugpjūčio 22 d. nutartyje. Be to, žemesnių instancijų teismai padarė teisės taikymo klaidų.

19. 2004 m. vasario 18 d. Kauno miesto apylinkės teismas pareiškėjo ieškinį atmetė. Teismas pastebėjo, kad įstatymas nenumatė teisių į nekilnojamąjį turtą atkūrimo natūra, jeigu pastate buvo įsikūrusios viešosios įstaigos visuomeninės paskirties įstaigos, tokios kaip vaistinė. Teismas išaiškino 1992 m. lapkričio 17 d. potvarkį, pabrėždamas, kad jis negalėjo būti suprantamas kaip garantuojantis nuosavybės teisių atkūrimą natūra į visą pastatą, o tik į neužimtą jo dalį. Teismas panaikino dviprasmišką potvarkio formuluotę, palikdamas vietos valdžios institucijų nuožiūrai nuspręsti, kaip atitaisyti situaciją: išmokant piniginę kompensaciją ar perduodant lygiavertį turtą.

20. 2004 m. rugsėjo 23 d. Kauno apygardos teismas paliko pirmosios instancijos teismo sprendimą galioti.

21. 2005 m. sausio 26 d. Aukščiausiasis Teismas pareiškėjo kasacinį skundą atmetė.

22. 2005 m. gegužės 25 d. kai kurios bylos šalys, tarp jų ir pareiškėjas, pateikė Kauno miesto apylinkės teismui prašymą išaiškinti šio teismo 2004 m. vasario 18 d. sprendimą. Jų prašymas buvo atmestas 2005 m. birželio 21 d.

23. 2006 m. balandžio 3 d. pareiškėjas iškėlė civilinę bylą, ginčydamas pradines turto dalis, kurios buvo nustatytos jam ir kitiems suinteresuotiems asmenims 1992 m. lapkričio 17 d. potvarkiu, nuosavybės teisėms atkurti. 2007 m. rugsėjo 5 d. Kauno miesto apylinkės teismas galutinėje nutartyje

pastebėjo, kad nei pareiškėjas, nei jo advokatas į teismo posėdį neatvyko, nors ir buvo tinkamai informuoti apie bylos nagrinėjimą, ir tokiu būdu neprisidėdamas prie greito bylos išnagrinėjimo bei neparodydamas susidomėjo bylos baigtimi. Taigi pareiškėjo ieškinys buvo paliktas nenagrinėtas.

24. 2008 m. gruodžio 11 d. Kauno miesto savivaldybės administracijos direktorius išleido įsakymą išmokėti pareiškėjui piniginę kompensaciją už ginčijamas patalpas. Kompensacija turėjo būti išmokėta trimis dalimis nuo 2008 m. iki 2010 m. ir tuo tikslu Kauno miesto savivaldybė savo 2008 m. gruodžio 15 d. rašte paprašė pareiškėjo nurodyti savo banko sąskaitos rekvizitus. Pareiškėjas atsisakė priimti savivaldybės raštą.

B. Byla dėl žemės sklypo

25. Minėtu 1992 m. lapkričio 17 d. potvarkiu Kauno miesto valdyba atkūrė pareiškėjui nuosavybės teises į šalia ginčijamų patalpų esančio žemės sklypo, sudarančio 2097 kv. m, 1/12 dalį. Vadovaujantis šiuo potvarkiu, 1288 kv. m žemės sklypo 1/12 dalis turėjo būti jam gražinta natūra, o už likusio 809 kv. m žemės sklypo 1/12 dalį pareiškėjui turėjo būti išmokėta kompensacija.

26. 1996 m. lapkričio 12 d. Kauno miesto savivaldybė² priėmė detaliojo teritorijų planavimo sprendimą, kuriame nurodyta, kad faktinis esamo žemės sklypo, kuris turi būti gražintas natūra, dydis yra 950 kv. m, o ne 1288 kv. m.

27. 2002 m. balandžio 8 d.³ pareiškėjas pateikė skundą Kauno apygardos administraciniam teismui, prašydamas įpareigoti Registrų centrą įregistruoti pareiškėjo nuosavybę šalia ginčijamų patalpų esančio 1288 kv. m žemės sklypo 1/12 daliai. 2002 m. gegužės 15 d. pareiškėjas taip pat apskundė 1996 m. lapkričio 12 d. detaliojo teritorijų planavimo sprendimą.

28. 2005 m. kovo 4 d. Kauno apygardos administracinis teismas pareiškėjo skundus atmetė⁴. Teismas pastebėjo, kad 1992 m. lapkričio 17 d. potvarkyje nenurodyta tiksliai konkretaus žemės sklypo, į kurį atkurtos pareiškėjo ir kitų suinteresuotų šalių nuosavybės teisės, vieta, kadangi potvarkio priėmimo metu nebuvo parengtas teritorijos planas, neatlikti žemės sklypo matavimai ir žemės sklypas nebuvo pamatuotas ir

---

² Tuo metu, 1996 m. lapkričio 12 d., sprendimą priėmė Kauno miesto valdyba. Vert. pastaba.

³ Pareiškėjas skundą dėl teisės normų reikalavimų nevykdymo padavė 2003 m. balandžio 8 d., prašydamas įpareigoti Valstybės įmonės registrų centras Kauno filialą patikslinti Nekilnojamojo turto registro, t.y. įregistruoti nuosavybės teises. Šioje vietoje Teismas mini pareiškėjo 2002 m. gegužės 15 d. ieškinį dėl 1996 m. lapkričio 12 d. sprendimo, kuris vėliau buvo perduotas Kauno apygardos administraciniam teismui nagrinėti. Vert. Pastaba.

⁴ 2005 m. kovo 4 d. Kauno apygardos administracinis teismas atmetė pareiškėjo 2002 m. gegužės 15 d. skundą dėl 1996 m. lapkričio 12 d. sprendimo. Vert. pastaba.

paženklintas jokiaje konkrečioje vietoje. Atsižvelgiant į potvarkio pobūdį, juo tiesiog buvo konstatuotas nuosavybės teisių atkūrimas į žemės sklypą, nenurodant konkrečios sklypo vietos. Todėl 1992 m. lapkričio 17 d. potvarkis nesuteikė pareiškėjui teisės įregistruoti nuosavybės teises į tą žemės sklypą Valstybiniame žemės registre⁵.

29. Teismas taip pat atkreipė dėmesį, kad 1996 m. lapkričio 12 d. sprendime nustatyta, jog 1288 kv. m dydžio žemės sklypas neegzistuoja, o jo faktinis dydis yra 950 kv. m. Teismui nebuvo pateikti jokie įrodymai, kurių pagrindu šią išvadą būtų galima ginčyti. Kadangi 1992 m. lapkričio 17 d. potvarkis galiojo, kompensacijos už sklypų dydžio skirtumą (paskiriant pareiškėjui lygiavertį sklypą) ar jų tikslios padėties klausimas buvo paliktas spręsti kompetentingoms vietos valdžios institucijoms. Be to, Kauno apygardos administracinis teismas pastebėjo, kad teritorijos planavimo sprendimu buvo siekiama nustatyti veiklą, leistiną minėtame žemės sklype, ir apginti viešąjį interesą.

30. 2005 m. birželio 21 d. Vyriausiasis administracinis teismas paliko žemesnės instancijos teismo sprendimą nepakeistą. Teismas pabrėžė, kad pagal vidaus teisę žemės sklypo, kurio atžvilgiu buvo atkurtos nuosavybės teisės, ribos turėjo būti pažymėtos teritoriniame plane. 1992 m. lapkričio 17 d. potvarkyje dėl nuosavybės teisių atkūrimo pareiškėjui į minėtą žemės sklypą nebuvo jokių požymių, leidžiančių jį konkrečiai identifikuoti (kartografiniais ar kitokiais ženklinais) kaip nekilnojamo turto objektą. Be to, tokie duomenys net ir Vyriausiojo administracinio teismo nutarties priėmimo metu neegzistavo. Tai reiškia, kad Kauno miesto valdyba nenustatė pareiškėjo teisės į konkretų žemės sklypą, o tik jo teisę atgauti natūra 1288 kv. m sklypo 1/12 dalį.

31. 2006 m. sausio 22 d. buvo atlikti kadastriniai matavimai, kuriais nustatyta, kad prie ginčijamų patalpų esančio žemės sklypo plotas yra 1038 kv. m. Pareiškėjas dalyvavo šiame procese ir sutiko su ginčijamos žemės ploto matavimų duomenimis. 2007 m. gegužės 9 d. Kauno apskrities viršininkas, remdamasis minėtais kadastriniais matavimais, išleido įsakymą, kurio pagrindu prie ginčijamų patalpų esantis žemės sklypas buvo įregistruotas Valstybiniame žemės registre. 2008 m. balandžio 2 d. įsakymu Kauno apskrities viršininkas nustatė žemės sklypo dalis, kurios bus paskirtos pareiškėjui.

32. 2008 m. birželio 4 d. pareiškėjas kreipėsi į Kauno apygardos administracinį teismą, prašydamas nutraukti bylą dėl jo 2002 m. balandžio 8 d. ieškinio⁶.

33. 2008 m. spalio 13 d. įsakymu Kauno apskrities viršininkas atkūrė pareiškėjui nuosavybės teises į 44 kv. m. žemės sklypą prie ginčijamų

⁵ Čia ir toliau omenyje turimas Nekilnojamojo turto kadastras ir registras. Vert. pastaba.

⁶ Pareiškėjas kreipėsi prašydamas nutraukti bylą dėl jo 2003 m. balandžio 8 d. skundo, taip pat žr. išnašą Nr. 3. Vert. pastaba.

patalpų. Sprendime buvo nurodyta, kad pareiškėjas turi teisę į kompensaciją už likusius 131 kv. m.

34. 2008 m. gruodžio 11 d. raštu vietos valdžios institucijos paprašė pareiškėjo pareikšti savo pasirinkimą dėl kompensacijos už 131 kv. m. būdo.

II. BYLAI REIKŠMINGA VIDAUS TEISĖ IR PRAKTIKA

35. Bylai reikšminga vidaus teisė ir praktika dėl vidaus teisinės gynybos priemonių, kai skundžiamasi dėl bylų nagrinėjimo trukmės, buvo apibendrintos *Četvertakas ir kiti prieš Lietuvą* sprendime (No. 16013/02, §§ 19-22, 2009-01-20). Be to, iki 2001 m. liepos 1 d. galiojusio Civilinio kodekso 484 straipsnis numatė, kad organizacija privalo atlyginti bet kokią žalą, padarytą organizacijos darbuotojų jiems vykdant profesines pareigas.

36. Piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atstatymo tvarkos ir sąlygų įstatyme, priimtame 1991 m. birželio 18 d., kuris buvo daug kartų keistas, numatytos du nuosavybės teisių atkūrimo būdai – turto grąžinimas natūra arba kompensacija už turtą, jeigu jo fizinis grąžinimas yra neįmanomas. Įstatymo 12 straipsnis numatė, kad valstybė išperka žemę, kuri yra miestų teritorijoje ir kurioje yra įrengta visuomenės poreikiams būtina infrastruktūra. Vadovaujantis įstatymo 14 straipsniu, jeigu namas pertvarkomas į negyvenamąsias patalpas ir perduodamas gydymo įstaigai ar naudojamas sveikatos apsaugos tikslais, tokias patalpas turėjo išpirkti valstybė. Vietos valdžios institucijos buvo kompetentingos nuspręsti dėl kompensacijos būdo.

37. 1994 m. gegužės 27 dieną Konstitucinis Teismas išnagrinėjo valstybės vidaus įstatymų dėl nuosavybės teisių atkūrimo atitikties Konstitucijai klausimą. Savo nutarime Konstitucinis Teismas, *inter alia*, nustatė, kad sovietų valdžios institucijų nuo 1940 m. nacionalizuotas turtas laikytinas „faktiškai valstybės valdomu turtu“. Konstitucinis Teismas konstatavo:

„Iki turto grąžinimo ar atitinkamos kompensacijos išmokėjimo buvusio savininko subjektinės teisės į konkretų turtą dar nėra atstatytos. Įstatymas, kol nėra pritaikytas konkrečiam subjektui dėl konkretaus turto grąžinimo, pats savaime subjektinių teisių nesukuria. Esant tokiai situacijai, valstybės įgaliotos institucijos sprendimas grąžinti turtą natūra ar kompensuoti jį turi tokią juridinę reikšmę, kad tik nuo to momento buvęs savininkas įgyja nuosavybės teises į tokį turtą.“

Konstitucinis Teismas taip pat konstatavo, kad teisinga kompensacija už turtą, kuris negali būti grąžinamas natūra, atitinka nuosavybės apsaugos principą.

38. 1995 m. birželio 20 dieną Konstitucinis Teismas patvirtino, kad parlamento ribotos restitucijos principo pasirinkimą nulėmė sunkios politinės ir socialinės sąlygos, t.y. tai, kad „per 50 okupacijos metų užaugo naujos žmonių kartos, susiformavo nauji žmonių turtingai ir kiti socialiniai-

ekonominiai santykiai, kurių, sprendžiant nuosavybės teisės atstatymo klausimus, nepaisyti nebuvo galima.“

39. Piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atkūrimo įstatymas, priimtas 1997 m. liepos 1 d. ir panaikinęs Įstatymą dėl piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atstatymo tvarkos ir sąlygų, bylai reikšmingu metu numatė:

8 straipsnis. Nuosavybės teisių į gyvenamuosius namus, jų dalis, butus atkūrimo sąlygos ir tvarka

„1. Šio įstatymo 2 straipsnyje nurodytiems piliečiams nuosavybės teisės į gyvenamuosius namus, jų dalis, butus atkuriamos grąžinant juos natūra, išskyrus pagal šio įstatymo 15 straipsnį valstybės išperkamus gyvenamuosius namus, jų dalis, butus <...>“

15 straipsnis. Valstybės išperkami gyvenamieji namai, jų dalys, butai

„Gyvenamieji namai, jų dalys, butai valstybės išperkami iš šio įstatymo 2 straipsnyje nurodytų piliečių ir už juos atlyginama pagal šio įstatymo 16 straipsnį, jeigu jie:

1) yra pertvarkyti į negyvenamąsias patalpas ir naudojami švietimo, sveikatos apsaugos, kultūros, mokslo reikmėms bei globos namams. Šių patalpų sąrašą tvirtina Vyriausybė <...>“

16 straipsnis. Atlyginimas piliečiams už valstybės išperkama nekilnojamąjį turtą

„1. Už valstybės išperkama išlikusį nekilnojamąjį turtą, taip pat už nekilnojamąjį turtą, kuris iki 1991 m. rugpjūčio 1 d. buvo išlikęs, tačiau po to jo neliko dėl valstybės, savivaldybės institucijų priimtų sprendimų, piliečiams atlygina valstybė.

2. Kai valstybė atlygina piliečiams už nekilnojamąjį turtą, kuris pagal šį įstatymą negrąžinamas natūra, laikomasi negrąžinamo turto ir vietoj jo perduodamo kito turto, kuriuo atlyginama už valstybės išperkama turtą, lygiavertiškumo principo. <...>

7. Atlyginimas už pagal šį įstatymą negrąžinamus ūkinės-komercinės paskirties pastatus, gyvenamuosius namus, jų dalis, butus nustatomas pagal Vyriausybės patvirtintą metodiką. <...>“

40. 1994 m. balandžio 26 d. priimtame Žemės įstatymo 2 straipsnyje teigiama, kad „žemės sklypas“ tai teritorijos dalis, turinti nustatytas ribas ir pagrindinę tikslinę žemės naudojimo paskirtį.

41. 1991 m. liepos 25 d. priimtas Žemės reformos įstatymas numatė:

6 straipsnis. Žemės privatizavimas

„2. Vykdamas žemės reformą, žemės įsigijimo nuosavybės būdai: nuosavybės teisės atstatymas (grąžinimas) ir pirkimas. <...>“

22 straipsnis. Žemės sklypų paženklinimas ir žemės nuosavybės teisės dokumentų išdavimas

„Patvirtintus žemės reformos žemėtvarkos projektus, valstybinis žemėtvarkos institutas paženkliną žemės sklypų ribas vietovėje ir parengia žemės nuosavybės ir žemės naudojimo teisės dokumentus.”

42. 1995 m. gruodžio 12 d. priimto Teritorijų planavimo įstatymo 3 straipsnis numatė, kad vienas iš teritorijų planavimo tikslų yra suderinti fizinių ir juridinių asmenų, visuomenės, savivaldybių ir valstybės interesus dėl konkrečios teritorijos ir žemės sklypų naudojimo sąlygų. Vadovaujantis šio įstatymo 18 straipsniu, detalieji planai yra dokumentai, kuriais remiantis nustatomi veiklos atitinkamame sklype apribojimai, statybos ir teritorijos tvarkymo reikalavimai bei žemės naudojimo tikslinė paskirtis, visuomenės poreikiams paimama žemė ir kitas nekilnojamas turtas. Detalieji planai suteikia teises fiziniams ir juridiniams asmenims plėtoti veiklą tam tikrame žemės sklype.

43. Nekilnojamojo turto kadastro įstatymo, priimto 2000 m. birželio 27 d. ir taikomo formuojant nekilnojamojo turto objektus, 2 ir 3 straipsniai numato, kad nekilnojamojo turto objektas registruojamas tekstu, skaitmenimis, grafiniais elementais (taškais ir linijomis), taip pat kartografiniais būdais išreikšta informacija, apibūdinanti nekilnojamojo turto kiekybines bei kokybines savybes.

44. 1991 m. lapkričio 15 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybė priėmė nutarimą Nr. 470 dėl įstatymo „Dėl piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atstatymo tvarkos ir sąlygų“ įgyvendinimo. Nutarimo 9 punkte numatyta, kad nuosavybės teisė į žemę įforminama pagal atitinkamos teritorijos žemėtvarkos projektą.

45. Civilinio proceso kodeksas, įsigaliojęs nuo 2003 m. sausio 1 d., numato, kad teisėjas gali nusišalinti nuo bylos nagrinėjimo savo iniciatyva arba nušalinimą gali pareikšti byloje dalyvaujantys asmenys, jeigu yra aplinkybių, kurios kelia abejonių dėl minėto asmens nešališkumo (68 straipsnis). Kodekso 366 straipsnio 1 dalies 8 punkte numatyta, kad civilinis procesas gali būti atnaujinamas, jeigu bylą išnagrinėjo neteisėtos sudėties teismas.

TEISĖ

I. DĖL KONVENCIJOS 6 STRAIPSNIO 1 DALIES PAŽEIDIMO REMIANTIS PROCESO TRUKME

46. Pareiškėjas skundėsi, kad bylos dėl nuosavybės teisių į ginčijamas patalpas atkūrimo nagrinėjimo trukmė buvo nesuderinama su „įmanomai trumpiausio laiko“ reikalavimu pagal Konvencijos 6 straipsnio 1 dalį, kurioje numatyta:

„Kai yra sprendžiamas tam tikro asmens civilinio pobūdžio teisių ir pareigų klausimas <...>, toks asmuo turi teisę, kad bylą per įmanomai trumpiausią laiką <...> išnagrinėtų <...> (a) teismas <...>“

A. Priimtinumai

47. Vyriausybė teigė, kad pareiškėjas turėjo pareikšti civilinį ieškinį dėl žalos atlyginimo pagal Civilinio kodekso, galiojusio iki 2001 m. liepos 1 d., 483 ir 484 straipsnius. Remdamasi 2006 m. rugpjūčio 19 d. Konstitucinio teismo nutarimu, Vyriausybė tvirtino, kad net ir tuo atveju, kai atitinkamas žalos atlyginimo atvejis jokiame įstatyme nėra numatytas, pareiškėjas galėjo reikalauti priteisti žalos atlyginimą, tiesiogiai remdamasis Konstitucija.

48. Vyriausybė taip pat tvirtino, kad pareiškėjas galėjo siekti žalos atlyginimo dėl civilinės bylos nagrinėjimo trukmės šalies vidaus teismuose pagal Civilinio kodekso, galiojančio nuo 2001 m. liepos 1 d., 6.272 straipsnį. Šiuo atžvilgiu Vyriausybė pateikė 2007 m. vasario 6 d. Aukščiausiojo Teismo nutarties kopiją, kuria asmeniui buvo priteistas žalos atlyginimas pagal Civilinio kodekso 6.272 straipsnį dėl per ilgo proceso, nors ir baudžiamojo, kuris buvo pradėtas 1998 m., o nutrauktas 2004 m. Atsižvelgiant į tai, kad pareiškėjas nepareiškė tokio ieškinio šioje byloje, skundas dėl bylos nagrinėjimo trukmės turi būti atmestas dėl to, kad nebuvo panaudotos visos valstybės vidaus teisinės gynybos priemonės, kaip tai numatyta Konvencijos 35 straipsnio 1 dalyje. Galiausiai, Vyriausybė tvirtino, kad dalis ginčijamo civilinio proceso nepatenka į Teismo kompetenciją *ratione temporis*.

49. Pareiškėjas ginčijo Vyriausybės argumentus, teigdamas, kad nebuvo tinkamos teisinės gynybos priemonės, kurią jis būtų galėjęs panaudoti savo skundui pagal Konvenciją dėl per ilgą proceso trukmę.

50. Pirmiausia Teismas pastebėjo, kad jis nėra kompetentingas nagrinėti įvykių, kurie įvyko iki 1995 m. birželio 20 d., t.y. iki Konvencijos įsigaliojimo Lietuvoje. Atsižvelgiant į tai, kad dalis civilinio proceso vyko iki tos dienos, ta pareiškimo dalis turi būti atmesta pagal 35 straipsnio 3 ir 4 dalis, nes ji yra nesuderinama *ratione temporis* su Konvencijos nuostatomis.

51. Dėl Vyriausybės pateikto vidaus teisinės gynybos priemonių nepanaudojimo argumento Teismas primena savo išvadas byloje *Baškienė prieš Lietuvą* (No. 11529/04, §§ 68-72, 2007-07-24), kurioje jis nusprendė, kad reikalavimas atlyginti žalą pagal Civilinio kodekso 6.272 straipsnį neatitiko „veiksmingumo“ reikalavimo. Teismas nemato jokios priežasties nukrypti nuo jau esančios savo praktikos šiuo atžvilgiu. Teismas taip pat pastebėjo, kad, pateikdama atitinkamos vidaus teismų praktikos pavyzdį dėl Civilinio kodekso 6.272 straipsnio, Vyriausybė rėmėsi Aukščiausiojo Teismo nutartimi, priimta 2007 m. vasario 6 d. Vis dėlto šioje byloje civilinis procesas truko nuo 1994 m. birželio 3 d. iki 2005 m. sausio 26 d. (žr. §§ 9 ir 21 prieš tai), o pareiškimas Teismui buvo pateiktas 2005 m.

liepos 19 d. Taigi Teismas nebuvo įtikintas, kad galimybė reikalauti žalos atlyginimo už pernelyg ilgą proceso trukmę pagal Civilinio kodekso 6.272 straipsnį jau – šio pareiškimo pateikimo metu – buvo įgijusi pakankamą teisinį tikrumą, kad jos panaudojimas būtų privalomas pagal Konvencijos 35 straipsnio 1 dalį.

52. Dėl Vyriausybės argumento, kad pareiškėjas galėjo pareikšti ieškinį, remdamasis Civilinio kodekso, galiojusio iki 2001 m. liepos 1 d., 483 ir 484 straipsniais arba bendrais teisės principais, ar Konstitucija, Vyriausybė nepateikė jokių įrodymų, parodančių, jog tokia priemonė galėjo pagrįstai būti sėkminga, ypač iki Konstitucinio Teismo 2006 m. rugpjūčio 19 d. nutarimo (žr. *Četvertakas and Others v. Lithuania*, No. 16013/02, §§ 30, 2009-01-20).

53. Esant šioms aplinkybėms, Vyriausybės argumentas dėl pareiškimo nepriimtumo dėl vidaus teisinės gynybos priemonių nepanaudojimo turi būti atmestas.

54. Teismas taip pat pastebi, kad šis skundas nėra aiškiai nepagrįstas pagal Konvencijos 35 straipsnio 3 dalį. Taip pat jis nėra nepriimtinas dėl kokio nors kito pagrindo. Taigi pareiškimas turi būti paskelbtas priimtiniu.

B. Bylos esmė

55. Vyriausybė teigė, kad bendra civilinio proceso dėl ginčijamų patalpų trukmė buvo pagrįsta. Ji tvirtino, kad proceso trukmei įtakos turėjo vienos iš bylos šalių rimta liga. Vyriausybė pastebėjo, kad civilinis procesas buvo sustabdytas beveik penkerius metus ir kad šis vilkinimas iš dalies priskirtinas pareiškėjui, kuris nesikreipė į valstybės vidaus teismus dėl bylos nagrinėjimo atnaujinimo (žr. §§ 11 ir 14 pirmiau). Vyriausybė taip pat tvirtino, kad byla buvo sudėtinga, kadangi joje dalyvavo daug ieškovų, pateikusių daugybę ieškinų ir priešieškinų. Daugelį bylos šalių pakeitė kiti asmenys. Vyriausybė atkreipė Teismo dėmesį į tai, kad bylą sudarė 8 tomai (2 234 psl.) ir kad restitucijos procesą reglamentuojantys vidaus teisės aktai buvo dažnai keičiami. Taigi Konvencijos 6 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta teisė į bylos išnagrinėjimą per „įmanomai trumpiausią laiką“ nebuvo pažeista.

56. Pareiškėjas nesutiko, teigdamas, jog bylos sudėtingumo nepakanka, kad valstybė būtų atleista nuo pareigos gerbti įmanomai trumpiausio laiko reikalavimą. Jis pabrėžė, kad bylos nagrinėjimas Kauno miesto apylinkės teisme buvo sustabdytas beveik penkerius metus. Pareiškėjas pripažino, kad jis buvo įpareigotas pranešti teismui, kai jo giminaitės sveikatos būklė leis jai dalyvauti bylos nagrinėjime, tačiau jis taip pat teigė, kad teismas visų pirma buvo atsakingas už operatyvų bylos išnagrinėjimą. Pareiškėjas taip pat pastebėjo, kad po 2000 m. rugsėjo 12 d. Aukščiausiojo Teismo nutarties, kuria byla buvo grąžinta pirmos instancijos teismui nagrinėti iš naujo, Kauno miesto apylinkės teismas sprendimą priėmė tik 2004 m. vasario 18 d. Taigi bylos nagrinėjimas truko per ilgai.

57. Teismas pažymi, kad nors civilinis procesas buvo pradėtas 1994 m. birželio 3 d., laikotarpis, patenkantis į Teismo jurisdikciją, prasidėjo tik 1995 m. birželio 20 d. (žr. § 52 prieš tai) ir tęsėsi iki 2005 m. sausio 26 d. Taigi visas procesas trijų instancijų teismuose truko 9 metus ir 7 mėnesius. Vis dėlto Teismas pažymi, kad iki 1995 m. birželio 20 d. procesas jau vyko vienerius metus.

58. Teismas pakartoja, kad teismo proceso trukmės pagrindumas turi būti vertinamas atsižvelgiant į konkrečias bylos aplinkybes ir į šiuos kriterijus: bylos sudėtingumą, pareiškėjo bei valdžios institucijų elgesį nagrinėjant bylą ir į paties proceso poveikį pareiškėjo teisėms (tarp daugelio kitų šaltinių žr. *Frydlender v. France* [GC], No. 30979/96, § 43, ECHR 2000-VII).

59. Teismas ne kartą yra nustatęs Konvencijos 6 straipsnio 1 dalies pažeidimus pagal pareiškimus, kuriuose keliami panašūs klausimai, kaip ir šioje byloje (žr. *Szilágyi v. Hungary*, No. 73376/01, 2005-04-05).

60. Teismas mano, kad ši byla iš tiesų buvo sudėtinga, ypač atsižvelgiant į proceso dalyvių skaičių, kelis susijusius teisinius procesus, nuolatinis teisės aktų pakeitimai ir restitucijos aspektą. Tačiau tai nepateisina ilgos bendros proceso trukmės.

61. Teismas pritaria Vyriausybės nuomonei, kad pareiškėjas savo elgesiu prisidėjo prie bylos nagrinėjimo trukmės, atsižvelgiant į tai, kad bylos nagrinėjimas buvo sustabdytas nuo 1994 m. spalio 7 d. iki 1999 m. liepos 1 d., kadangi pareiškėjas nepranešė Kauno miesto apylinkės teismui apie jo giminaitės sveikatos būklę (žr. §§ 11 ir 14 prieš tai). Be to, šiam procesui tebevykstant pareiškėjas iškėlė naują civilinę bylą dėl tų pačių klausimų (žr. § 13 prieš tai). Vis dėlto Teismas negali nepastebėti, kad teismo proceso trukmę taip pat lėmė ir tai, kad valstybė nesiėmė tam tikrų veiksmų. Būtent dėl žemesnių instancijų teismai nesugebėjimo įvertinti visų bylai reikšmingų aplinkybių Aukščiausiasis Teismas du kartus jiems gražino bylą nagrinėti iš naujo (žr. §§ 10 ir 18 prieš tai). Taip pat reikia atkreipti dėmesį į tai, kad Kauno miesto apylinkės teismui prirėkė trejų su puse metų naujam sprendimui priimti po to, kai Aukščiausiasis Teismas gražino bylą nagrinėti *de novo* (žr. §§ 18 ir 19 pirmiau bei *Kobelyan v. Georgia*, No. 40022/05, § 19).

62. To, kas išdėstyta, pakanka, kad Teismas galėtų padaryti išvadą, jog visa šio ginčijamo civilinio proceso trukmė pažeidė „įmanomai trumpiausio laiko“ reikalavimą. Taigi buvo pažeista Konvencijos 6 straipsnio 1 dalis.

III. DĖL KONVENCIJOS 6 STRAIPSNIO 1 DALIES PAŽEIDIMO REMIANTIS NACIONALINIŲ TEISMŲ ŠALIŠKUMU

63. Pareiškėjas taip pat skundėsi, kad Kauno miesto apylinkės teismo teisėjas, nagrinėjęs jo bylą 2004 m. vasario 18 d., ir Kauno apygardos teismo teisėja, nagrinėjusi pareiškėjo bylą 2004 m. rugsėjo 23 d., buvo

šališki, kadangi abu teisėjai anksčiau buvo dirbę toje pačioje Kauno advokatų kontoroje kaip ir priešingos šalies advokatai. Pareiškėjas savo skundą grindė Konvencijos 6 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta teise į nešališką teismą.

64. Vyriausybė tvirtino, kad pareiškėjo skundas yra aiškiai nepagrįstas. Ji nurodė, kad iki Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo 1990 m. kovo 11 d. ir kelerius metus po to Kauno mieste buvo tik viena advokatų kontora, t.y., Kauno advokatų kontora. Šioje kontoroje dirbę advokatai nebuvo susiję partnerystės ryšiais. Vyriausybė pripažino, kad priešingos šalies advokatai iš tiesų buvo dirbę toje pačioje Kauno advokatų kontoroje kaip ir pareiškėjo bylą nagrinėję teisėjai. Vis dėlto minėti advokatai nustojo dirbti Kauno advokatų kontoroje 1992 m. ir įsteigė savo advokatų kontorą. Teisėjai nebedirbo minėtoje advokatų kontoroje nuo 1997 m. ir 2002 m., atitinkamai, kai buvo paskirti teisėjais. Galiausiai, Vyriausybė teigė, kad pareiškėjas nepanaudojo valstybės vidaus teisinės gynybos priemonių, kadangi jis neginčijo jo bylą nagrinėjusių teismų sudėties pagal vidaus teisės reikalavimus.

65. Teismas pastebi, kad pareiškėjas nesiskundė valstybės vidaus teismams dėl tariamo teisėjų šališkumo. Jis šio klausimo nekėlė nei apeliaciniame, nei kasaciniame skunduose. Be to, jeigu pareiškėjas sužinojo apie teisėjų ir priešingos pusės advokatų ankstesnius profesinius ryšius tik po civilinio proceso užbaigimo Aukščiausiojo Teismo 2005 m. sausio 26 d. nutartimi, jis galėjo pateikti prašymą dėl proceso atnaujinimo pagal Civilinio proceso kodekso 366 straipsnio 1 dalies 8 punktą. Teismas neturi informacijos, rodančios, kad pareiškėjas kada nors būtų tai padaręs. Taigi šis skundas yra nepriimtinas dėl vidaus teisinės gynybos priemonių nepanaudojimo, kaip to reikalauja Konvencijos 35 straipsnio 1 dalis.

IV. DĖL KONVENCIJOS 1 PROTOKOLO 1 STRAIPSNIO PAŽEIDIMO

A. Pareiškėjo negalėjimas atgauti ginčijamų patalpų natūra

66. Pareiškėjas taip pat skundėsi, kad jam nebuvo atkurtos nuosavybės teisės į ginčijamas patalpas natūra. Jis teigė, kad buvo pažeistas Konvencijos 1 Protokolo 1 straipsnis, kuris numato:

„Kiekvienas fizinis ar juridinis asmuo turi teisę netrukdomas naudotis savo nuosavybe. Iš nieko negali būti atimta jo nuosavybė, išskyrus tuos atvejus, kai tai yra būtina visuomenės interesams ir tik įstatymo nustatytais sąlygomis bei vadovaujantis bendraisiais tarptautinės teisės principais.

Tačiau ankstesnės nuostatos jokių būdu neturi riboja valstybės teisės taikyti tokius įstatymus, kokie, jos manymu, jai reikalingi, kad ji galėtų kontroliuoti nuosavybės naudojimą atsižvelgdama į bendrąjį interesą arba kad garantuotų mokesčių, kitų rinkliavų ar baudų mokėjimą“.

67. Visų pirma, Vyriausybė tvirtino, kad ši pareiškėjo skundo dalis pagal 1 Protokolo 1 straipsnį, o taip pat ir kiti skundai pagal šį straipsnį yra nepriimtini *ratione temporis*, kadangi jie yra susiję su įvykiais, vykusiais iki 1996 m. gegužės 24 d., kai Konvencijos 1 Protokolas įsigaliojo Lietuvos atžvilgiu.

68. Vyriausybė nurodė, kad ginčo tarp pareiškėjo ir valdžios institucijų objektas buvo ne pats nuosavybės teisių atkūrimas, bet klausimas, ar pareiškėjas turėjo teisę į ginčijamų patalpų restituciją natūra. 1994 m. kovo 21 d. ir 1994 m. gegužės 31 d. potvarkiais vietos valdžios institucijos ne panaikino pareiškėjo nuosavybės teisių, o tik patikslino jų atkūrimo būdą. Kadangi pagal nacionalinę teisę nebuvo įmanoma grąžinti ginčijamų patalpų natūra, vietos valdžios institucijos, o vėliau ir teismai, nusprendė kompensuoti pareiškėjui už ginčijamas patalpas, paskiriant jam lygiavertį turtą arba išmokant piniginę kompensaciją. Vyriausybės nuomone, ši galimybė pareiškėjui gauti kompensaciją už ginčijamas patalpas užtikrino reikiamą pareiškėjo ir visuomenės interesų pusiausvyrą ir buvo patvirtina trijų instancijų teismuose.

69. Pareiškėjas nurodė, kad 1992 m. lapkričio 17 d. vietos valdžios institucijos atkūrė jam nuosavybės teises. Jis nesutiko su Vyriausybe, teigdamas, kad net jeigu ginčijami 1994 m. kovo 21 d. ir 1994 m. gegužės 31 d. potvarkiai dėl nuosavybės teisių atkūrimo būdo buvo priimti iki Konvencijos 1 Protokolo įsigaliojimo Lietuvos atžvilgiu, civilinis procesas dėl šių potvarkių teisėtumo truko iki 2005 m. sausio 26 d. Aukščiausiojo Teismo nutarties. Atsižvelgiant į tą aplinkybę, šis skundas patenka į Teismo kompetenciją *ratione temporis*.

70. Pareiškėjas taip pat teigė, kad valstybės vidaus teismai neteisingai išaiškino nacionalinius įstatymus, nustatydami, kad ginčijamos patalpos negalėjo būti grąžintos pareiškėjui natūra. Pareiškėjas tvirtino, kad nebuvo viešojo intereso nesuteikti jam nuosavybės teisių į minėtas patalpas ir perduoti nuosavybės teises į jas vaistinei. Pareiškėjo nuomone, nebuvo viešojo intereso, kad konkreti vaistinė vykdytų savo veiklą būtent tose patalpose. Be to, nuosavybės teisių atkūrimas pareiškėjui neužkirto kelio vaistinei nuomotis minėtas patalpas. Kadangi valstybės vidaus teismai nenustatė pakankamo viešojo intereso pareiškėjo turtui nusavinti, Konvencijos 1 Protokolo 1 straipsnis buvo pažeistas.

71. Teismas atkreipia dėmesį į Vyriausybės argumentą, kad su restitucija susiję ginčijami sprendimai buvo priimti tarp 1992 m. ir 1994 m., t.y., iki 1996 m. gegužės 24 d., kai 1 Protokolas įsigaliojo Lietuvos atžvilgiu. Vis dėlto Teismas pastebi, kad net jeigu teisminis procesas dėl minėtų sprendimų, tiek, kiek jie susiję su ginčijamomis patalpomis, teisėtumo buvo pradėtas 1994 m. birželio 3 d., jis truko iki 2005 m. sausio 26 d., ir šiuo laikotarpiu pareiškėjo teisės naudotis savo nuosavybe buvo suvaržytos. Be to, Kauno miesto savivaldybės administracijos direktorius išleido įsakymą išmokėti pareiškėjui piniginę kompensaciją už ginčijamas patalpas tik 2008

m. gruodžio 11 d. (žr. § 24 prieš tai). Dėl nuosavybės teisių atkūrimo į žemę, Teismas pastebi, kad procesas buvo pradėtas 2002 m. balandžio 8 d.⁷ Taigi ši pareiškėjo skundo dalis dėl tariamo Konvencijos 1 Protokolo 1 straipsnio pažeidimo, o taip pat ir kiti skundai pagal šį straipsnį negali būti atmesti kaip nesuderinami *ratione temporis*.

72. Dėl pareiškėjo skundo, kad jis negalėjo atgauti ginčijamų patalpų natūra po Lietuvos Valstybės atkūrimo, Teismas primena, kad Konvencijos 1 Protokolo 1 straipsnis pats savaime negarantuoja teisės atkurti nuosavybę. Jis taip pat negali būti aiškinamas kaip sukuriantis bendrą pareigą Susitariančiosioms Valstybėms atkurti nuosavybę, kuri buvo nusavinta iki Konvencijos ratifikavimo, arba kaip kokiu nors būdu ribojantis jų laisvę nustatyti nuosavybės teisių atkūrimo apimtį ir sąlygas buvusiems savininkams (tarp daugelio kitų šaltinių žr. *Jantner v. Slovakia*, No. 39050/97, § 34, 2003-03-04 ir *Bergauer and Others v. Czech Republic*, (dec.) No. 17120/04, 2005-12-13).

73. Šios bylos kontekste Teismas atsižvelgia į Kauno miesto apylinkės teismo 2004 m. vasario 18 d. sprendimą, kad pagal taikomus vidaus teisės aktus pareiškėjas neturėjo teisės susigrąžinti ginčijamas patalpas natūra, todėl valdžios institucijos tiesiog turėjo kompensuoti pareiškėjui už ginčijamas patalpas, paskiriant jam lygiavertį turtą arba išmokant piniginę kompensaciją. Teismas nemato priežasčių nesilaikyti vidaus teismų išvadų, kurios buvo pagrįstos tiesioginėmis nacionalinės teisės ir faktinių bylos aplinkybių žiniomis. Taigi šis skundas yra aiškiai nepagrįstas Konvencijos pagal 35 straipsnio 3 dalį ir turi būti atmestas pagal 35 straipsnio 4 dalį.

B. Žemės sklypo dydžio ir vietos pakeitimas

74. Pareiškėjas teigė, kad 1996 m. lapkričio 12 d. sprendimu Kauno miesto savivaldybė⁸ neteisėtai sumažino jam paskirto žemės sklypo dydį ir pakeitė jo vietą. Konkrečiai, pareiškėjas tvirtino, kad 1992 m. lapkričio 17 d. Kauno miesto valdyba atkūrė jam nuosavybės teises į prie ginčijamų patalpų esančio žemės sklypo, sudarančio 1 288 kv. m, 1/12 dalį. Tačiau minėtame 1996 m. lapkričio 12 d. sprendime buvo nurodyta, kad bendras šio aptariamo žemės sklypo plotas buvo 950 kv. m Pareiškėjas rėmėsi nuosavybės apsaugos teise pagal Konvencijos 1 Protokolo 1 straipsnį.

75. Vyriausybė pabrėžė, kad 1992 m. lapkričio 17 d. potvarkis niekada nebuvo pakeistas dėl žemės sklypo, į kurį pareiškėjui atkurtos nuosavybės teisės, dydžio, t.y., į 2 097 kv. m sklypo 1/12 dalį. Sprendimas atkurti pareiškėjui nuosavybės teises buvo paremtas tik archyvo dokumentais, tarp jų ir 1947 m. inventorine byla, kurioje nurodyta, kad žemės sklypo dydis yra 2 097 kv. m Tačiau 1965 m. sovietų valdžios institucijos nutarė skirti dalį

⁷ Žr. išnašą Nr. 3. Vert. pastaba.

⁸ Žr. išnašą Nr. 2. Vert. pastaba.

minėtos žemės vaikų darželio statybai. Vadovaujantis 1991 m. nuosavybės teisių atstatymo įstatymo 12 straipsniu, valstybė turėjo išpirkti žemę, kurioje yra įrengta visuomeninėms reikmėms skirta infrastruktūra. Todėl sprendimas atkurti nuosavybės teises nebuvo paremtas realiai egzistuojančio žemės sklypo faktiniu dydžiu. Taigi ši nuosavybės teisių atkūrimo sprendimo dalis liko galioti, kaip kad tai patvirtino administraciniai teismai.

76. Dėl žemės sklypo vietos, Vyriausybė atkreipė dėmesį, kad 1992 m. lapkričio 17 d. potvarkiu nebuvo sukurta vykdytina teisė į konkretaus žemės sklypo, sudarančio 1 288 kv. m, 1/12 dalies fizinį gražinimą, kadangi, kaip patvirtino nacionaliniai teismai, nebuvo jokių požymių, leidžiančių jį konkrečiai identifikuoti kartografiškai. Prie ginčijamų patalpų esančio žemės sklypo dalis, į kurią pareiškėjui nuosavybės teisės galėjo būti atkurtos natūra, buvo nustatyta vadovaujantis nacionalinės teisės normomis, kartu atsižvelgiant į faktinį šios žemės plotą.

77. Galiausiai, Vyriausybė nurodė, kad pareiškėjas nebegalėjo teigti tebesąs Konvencijos 1 Protokolo 1 straipsnio pažeidimo auka, kadangi 2006 m. sausio 22 d. buvo atlikti prie ginčijamų patalpų esančio žemės sklypo kadastriniai matavimai ir pareiškėjas sutiko su šių matavimų metu nustatytu žemės plotu. Be to, 2008 m. birželio 4 d. pareiškėjas kreipėsi į Kauno apygardos administracinį teismą, prašydamas nutraukti bylą dėl jo 2002 m. balandžio 8 d.⁹ skundo dėl prie ginčijamų patalpų esančio 1 288 kv. m žemės sklypo 1/12 dalies nuosavybės. Vyriausybė padarė išvadą, kad ši pareiškimo dalis yra aiškiai nepagrįsta ir turi būti paskelbta nepriimtina pagal Konvencijos 34 straipsnį ir 35 straipsnio 3 bei 4 dalis.

78. Spręsdamas klausimą dėl žemės sklypo vietos, Teismas atkreipia dėmesį į vidaus teismų išvadą, kad 1992 m. lapkričio 17 d. potvarkiu pareiškėjui nebuvo atkurtos nuosavybės teisės į konkretų žemės sklypą, o tik patvirtinta jo teisė atkurti nuosavybės teises į 2097 kv. m ploto žemės sklypo 1/12 dalį. Teismai pastebėjo, ir Teismas nemato priežasčių nesutikti, kad pagal savo pobūdį minėtas potvarkis reikalavo papildomo sprendimo, kuriame, remiantis teritorijos plane nustatytais kartografiniais ženklinais, būtų nurodyta tiksli žemės sklypo vieta (žr. §§ 28-30 prieš tai). Teismas taip pat pritaria Vyriausybės argumentui, kad žemės sklypo dalis, kuri galėjo būti fiziškai gražinta pareiškėjui 2008 m., buvo nustatyta vadovaujantis nacionalinės teisės normomis, kartu atsižvelgiant į faktinį minėto žemės sklypo plotą. Galiausiai, Teismas pastebi, kad pareiškėjas pats sutiko su kadastriniais matavimais ir šių matavimų duomenimis (žr. § 31 prieš tai).

79. Kas susiję su žemės sklypu, į kurį pareiškėjui buvo atkurtos nuosavybės teisės, dydžiu, Teismas atsižvelgia į tai, kad Kauno apygardos administracinis teismas, nurodydamas, kad 1 288 kv. m sklypas realybėje neegzistuoja, pabrėžė, jog 1992 m. lapkričio 17 d. potvarkis liko galioti. Teismas pastebėjo, kad vietos valdžios institucijos buvo įpareigtos išspręsti

---

⁹ Žr. išnašą Nr. 3. Vert. pastaba .

kompensacijos už sklypo ploto skirtumą klausimą. Šiuo atžvilgiu Teismas atkreipia dėmesį į 2008 m. spalio 13 d. įsakymą, kuriuo 44 kv. m ploto žemės sklypas gražintas pareiškėjui natūra ir jam pasiūlyta kompensacija (turto ar piniginės kompensacijos forma) už likusį 131 kv. m plotą. Tai reiškia, kad pareiškėjas faktiškai galėjo atgauti ekvivalentišką 175 kv. m sklypą, sudarantį 1/12 dalį 2 097 kv. m sklypo ploto.

80. Taigi pareiškėjo skundai dėl žemės sklypo vietos ir sklypo, į kurį atkurtos nuosavybės teisės, dydžio yra aiškiai nepagrįsti pagal Konvencijos 35 straipsnio 3 dalį ir todėl turi būti atmesti pagal Konvencijos 35 straipsnio 4 dalį.

C. Vilkinimas pabaigti visą nuosavybės teisių atkūrimo procesą

81. Galiausiai, remdamasis teise netrukdomai naudotis nuosavybe pagal Konvencijos 1 Protokolo 1 straipsnį, pareiškėjas tvirtino, kad dėl vilkinimo pabaigti visą restitucijos procesą jam buvo neteisėtai suvaržyta galimybė naudotis savo nuosavybe.

82. Dėl ginčijamų patalpų Vyriausybė nurodė, kad nuosavybės teisių atkūrimo proceso užbaigimas iš esmės buvo vilkinamas dėl paties pareiškėjo elgesio, trukdančio operatyviai atkurti nuosavybės teises, kadangi pareiškėjas reikalavo gražinti patalpas natūra. Be to, pareiškėjas nebendradarbiavo ir teismo proceso metu. Galiausiai, net ir po 2005 m. sausio 26 d. Aukščiausiojo Teismo nutarties, kuria buvo pripažinta, kad pareiškėjas neturėjo teisės į ginčijamų patalpų gražinimą natūra, pareiškėjas pradėjo papildomą teisminį procesą, dėl kurio nuosavybės teisių atkūrimo procesas užsitęsė dar ilgiau.

83. Dėl žemės sklypo Vyriausybė pastebėjo, kad žemės gražinimo procesas Lietuvoje buvo labai komplikotas ir ilgas dėl sudėtingų politinių ir socialinių sąlygų, kadangi susiformavo nauji su nuosavybe susiję santykiai. Teisiniai ginčai, būdingi nuosavybės atkūrimo atvejais, taip pat laikomi kliūtimi proceso spartumui. Taigi ieškovų bendradarbiavimas buvo labai svarbus. Galimybė pabaigti nuosavybės teisių atkūrimo procesą per kuo trumpesnę laiką dažnai priklausydavo nuo ieškovų sutikimo pasirinkti ne su fiziniu atitinkamo turto gražinimu susijusį nuosavybės teisių atkūrimo būdą ir siekti susitarimo su kitais bendrasavininkiais. Vyriausybė taip pat nurodė, kad pagal nacionalinę teisę nuosavybės teisių į žemės sklypą atkūrimo procesas buvo tiesiogiai susijęs su nuosavybės teisių atkūrimo į ginčijamas patalpas pabaigimu. Tol, kol tiksliai pareiškėjui nuosavybės teise priklausančių patalpų dalis nebuvo nustatyta, nebuvo įmanoma nustatyti ir žemės sklypo dydžio. Kadangi pareiškėjas didele dalimi pats trukdė sklandžiai atkurti nuosavybės teises į patalpas, tai užtęsė ir nuosavybės teisių į žemę atkūrimą. Atsižvelgdama į viską, kas nurodyta prieš tai, Vyriausybė teigė, kad pareiškėjas nesielgė taip, jog nuosavybės teisių atkūrimo į atitinkamą žemės sklypą procesas būtų užbaigtas operatyviai.

84. Teismas pastebi, kad 1992 m. lapkričio 17 d. potvarkiu Kauno miesto valdyba suteikė pareiškėjui teisę gauti kompensaciją, atitinkančią ginčijamų patalpų vertę. Net jeigu ši teisė buvo sukurta nebaigtine forma, kadangi ji turėjo būti įgyvendinta administraciniu sprendimu, kuriuo pareiškėjui turėjo būti skirtos valstybės turtas Vyriausybės nustatyta tvarka ir sąlygomis, ji aiškiai sudarė teisinį pagrindą valstybės pareigai šią teisę įgyvendinti. Vis dėlto atsižvelgiant į tai, kad sprendimas išmokėti pareiškėjui pinigine kompensaciją buvo priimtas tik 2008 m. gruodžio 11 d. (žr. § 24 prieš tai), t.y., po daugelio metų, Teismas laiko tai pareiškėjo teisės, įtvirtintos Konvencijos 1 Protokolo 1 straipsnio pirmajame sakinyje, netrukdomai disponuoti savo nuosavybe tam tikru ribojimu. Taigi šis skundas turi būti paskelbtas priimtiniu, kadangi nėra pagrindo paskelbti jo nepriimtiniu. Be to, Teismo nuomone, ši skundo dalis, nors iš dalies išnagrinėta sprendžiant dėl proceso trukmės pagal 6 straipsnio 1 dalį, reikalauja atskiro svarstymo pagal Konvencijos 1 Protokolo 1 straipsnį (žr. sprendimą byloje *Igarienė and Petrauskienė v. Lithuania*, No. 26892/05, § 55, 2009-07-21).

85. Teismas primena, kad prieš tai paminėtos nuostatos tikslais Teismas turi nustatyti, ar buvo užtikrinta reikiama pusiausvyra tarp bendrojo visuomenės intereso ir asmens pagrindinių teisių apsaugos reikalavimų (žr. *Sporrong and Lönnroth v. Sweden*, 1982-09-23, § 68, Series A no. 52). Reikiama pusiausvyra nėra užtikrinama, kai suinteresuotam asmeniui vienam užkraunama pernelyg didelė našta (žr. *Străin and Others v. Romania*, No. 57001/00, § 44, ECHR 2005-VII).

86. Teismas atsižvelgia į tai, kad ši byla yra susijusi su nuosavybės teisių atkūrimu ir neignoruoja sudėtingumo teisinių bei faktinių aspektų, su kuriais valstybės susiduria sprendamos tokius klausimus (žr. *Velikovi and Others v. Bulgaria*, Nos. 43278/98, 45437/99, 48014/99, 48380/99, 51362/99, 53367/99, 60036/00, 73465/01 ir 194/02, § 166, 2007-03-15). Taigi tam tikros pareiškėjo teisės į netrukdomą disponavimą savo nuosavybe įgyvendinimo kliūtys pačios savaime nėra kritikuotinos. Tačiau yra grėsmės, kad toks nuosavybės teisių atkūrimo procesas gali nepagrįstai apriboti pareiškėjo galimybę disponuoti savo nuosavybe, ypač jeigu šis procesas yra užvilkinamas (žr., *mutatis mutandis*, *Luordo v. Italy*, No. 32190/96, § 70, ECHR 2003-IX). Netikrumo būseną, kurioje pareiškėjas galėjo atsidurti dėl valdžios institucijoms priskirtino vilkinimo, yra aplinkybė, į kurią reikia atsižvelgti vertinant valstybės elgesį (žr., *Almeida Garrett, Mascarenhas Falcão and Others v. Portugal*, Nos. 29813/96 ir 30229/96, § 54, ECHR 2000-I, ir *Broniowski v. Poland* [GC], No. 31443/96, §§ 151 ir 185, ECHR 2004-V).

87. Šios bylos kontekste Teismas pastebi, kad valstybė pripažino pareiškėjo teisę į kompensaciją už ginčijamas patalpas dar 1992 m. lapkričio 17 d. Net ir atsižvelgus į tai, kad Konvencijos 1 Protokolas Lietuvos atžvilgiu įsigaliojo tik po ketverių metų, pareiškėjui kompensacija iki šiol

nebuvo išmokėta. Teismas neignoruoja restitucijos procesui būdingo sudėtingumo. Tačiau šioje byloje netrukdomo naudojimosi savo nuosavybe kliūtys yra iš esmės priskirtinos valstybei atsakovei, kadangi Teismas jau nustatė, jog civilinis procesas pažeidė „įmanomai trumpiausio laiko“ reikalavimą (žr. § 62 prieš tai). Teismo nuomone, nepaisant nebendradarbiaujančio pareiškėjo elgesio, bendra nuosavybės teisių atkūrimo proceso trukmė suardė pusiausvyrą, kuri turi būti išlaikyta tarp viešojo intereso, užtikrinant ginčijamas patalpas visuomenės reikmėms, ir pareiškėjo asmeninio intereso netrukdomai naudotis savo nuosavybe. Taigi pareiškėjo teisės ribojimas buvo neproporcingas siekiamam tikslui.

88. Dėl žemės sklypo klausimo Teismas atkreipia dėmesį į Vyriausybės argumentą, kad pagal nacionalinę teisę nuosavybės teisių atkūrimas į jį buvo tiesiogiai susijęs su nuosavybės teisių atkūrimo į ginčijamas patalpas proceso baigtimi. Todėl Teismas mano, kad šios pareiškimo dalies atskirai nagrinėti nereikia.

89. Atsižvelgdamas į tai, kas paminėta, Teismas konstatuoja, kad buvo pažeistas Konvencijos 1 Protokolo 1 straipsnis.

III. DĖL KITŲ KONVENCIJOS PAŽEIDIMŲ

90. Pareiškėjas skundėsi pagal Konvencijos 6 straipsnio 1 dalį, kad teismai, tirdami jo skundus dėl nuosavybės teisių atkūrimo, neteisingai taikė vidaus procesinę ir materialinę teisę.

91. Teismas primena, kad pagal Konvenciją jo tikslas nėra tapti apeliaciniu ar taip vadinamu „ketvirtosios instancijos“ teismu valstybės vidaus teismų priimtų sprendimų atžvilgiu. Būtent pastarieji teismai turi aiškinti ir taikyti vidaus teisę (žr. *Jahn and Others v. Germany* [GC], Nos. 46720/99, 72203/01 ir 72552/01, § 86, ECHR 2005-VI). Taigi ši pareiškimo dalis turi būti atmesta kaip aiškiai nepagrįsta pagal Konvencijos 35 straipsnio 3 ir 4 dalis.

IV. KONVENCIJOS 41 STRAIPSNIO TAIKYMAS

92. Konvencijos 41 straipsnis numato:

„Jeigu Teismas nustato Konvencijos ar jos protokolų pažeidimą ir jeigu Aukštosios Susitariančiosios Šalies įstatymai leidžia tik iš dalies atlyginti pažeidimu padarytą žalą, tai prireikus Teismas gali priteisti nukentėjusiajai šaliai teisingą atlyginimą.“

A. Žala

93. Pareiškėjas reikalavo 180 000 eurų turtinei ir neturtinei žalai atlyginti.

94. Vyriausybė prieštaravo, teigdama, kad toks reikalavimo yra nepagrįstas ir pernelyg didelis.

95. Teismas neišvelgia jokio priežastinio ryšio tarp konstatuoto pažeidimo ir tariamos turtinės žalos. Todėl Teismas šį reikalavimą atmeta. Tačiau Teismas mano, kad pareiškėjas patyrė tam tikrą neturtinę žalą. Atsižvelgiant į šalių pateiktus argumentus, ypač į tai, kad pareiškėjas veiksmingai nebendravo su valdžios institucijomis, siekiant operatyviai išspręsti nuosavybės teisių atkūrimo ginčą, Teismas priteisia pareiškėjui 1 000 eurų neturtinės žalos.

B. Kaštai ir išlaidos

96. Pareiškėjas taip pat prašė priteisti 5 299 litus (apytiksliai 1 535 eurus) kaštams ir teisinėms išlaidoms, kurias patyrė bylinėdamasis nacionaliniuose teismuose ir Strasbūro Teisme, atlyginti. Savo reikalavimui pagrįsti pareiškėjas pateikė sąskaitas ir kvitus 2 299 litų (apytiksliai 665 eurų) sumai, teigdamas, kad likusias išlaidas patvirtinantys dokumentai buvo pavogti.

97. Vyriausybė prieštaravo, teigdama, kad tokie reikalavimai yra nepagrįsti ir pernelyg dideli.

98. Atsižvelgiant į Teismo praktiką, pareiškėjas turi teisę į kaštų ir išlaidų atlyginimą tik tuo atveju, jeigu jie buvo realiai patirti, būtini ir pagrįsto dydžio. Šioje byloje, atsižvelgdamas į turimus dokumentus ir nurodytus kriterijus, Teismas laiko pagrįsta priteisti pareiškėjui 665¹⁰ eurus.

C. Palūkanos nevykdant įsipareigojimų

99. Teismas mano, kad palūkanos nevykdant įsipareigojimų turi būti skaičiuojamos pagal ribinę Europos Centrinio Banko skolinimo normą, pridedant 3 procentus.

DĖL ŠIŲ PRIEŽASČIŲ TEISMAS

1. Vienbalsiai *skelbia* priimtinais pareiškėjo skundus dėl per ilgai trukusio civilinio proceso ir pareiškėjo negalėjimo disponuoti savo nuosavybe;
2. Vienbalsiai *skelbia* likusią pareiškimo dalį nepriimtina;
3. Vienbalsiai *nustato*, kad buvo pažeista Konvencijos 6 straipsnio 1 dalis;

---

¹⁰ Pastebėtina, kad sprendimo rezoliucinėje dalyje, kurioje suma įvardijama ir žodžiais, Teismas nurodė 655 eurų sumą.

4. Šešiais balsais prieš vieną *nustato*, kad buvo pažeistas Konvencijos 1 Protokolo 1 straipsnis;
5. Vienbalsiai *nustato*
  - (a) kad per tris mėnesius nuo datos, kai Teismo sprendimas taps galutinis pagal Konvencijos 44 straipsnio 2 dalį, valstybė atsakovė turi sumokėti pareiškėjui šias sumas, konvertuojant jas į tos valstybės nacionalinę valiutą pagal mokėjimo dieną galiojantį kursą:
    - (i) 1 000 EUR (vieną tūkstantį eurų) neturtinei žalai atlyginti ir bet kokį mokestį, kuris gali būti taikomas šiai sumai,
    - (ii) 655 EUR (šešis šimtus penkiasdešimt penkis eurus) teisinėms išlaidoms ir kaštams padengti bei bet kokį mokestį, kuris gali būti taikomas šiai sumai;
  - (b) kad nuo minėto trijų mėnesių termino pasibaigimo iki sprendimo įvykdymo per įsipareigojimų nevykdymo laiką nuo minėtų sumų turės būti mokamos paprastosios palūkanos pagal ribinę Europos Centrinio Banko skolinimo normą pridedant 3 procentus;
6. Vieningai *atmeta* kitus pareiškėjo reikalavimus dėl teisingo atlyginimo.

Surašyta anglų kalba ir paskelbta raštu 2009 m. liepos 21 dieną, remiantis Teismo reglamento 77 taisyklės 2 ir 3 dalimis.

Sally Dollé
Kanclerė

Françoise Tulkens
Pirmininkė

Remiantis Konvencijos 45 straipsnio 2 dalimi ir Teismo reglamento 74 taisyklės 2 dalimi, prie šio sprendimo yra pridedama prieštaraujanti teisėjos Jočienės nuomonė.

S.D.
F.T.

IŠ DALIES PRIEŠTARAUJANTI TEISĖJOS JOČIENĖS NUOMONĖ

1. Aš sutinku su dauguma savo kolegų visais šios bylos aspektais dėl Konvencijos 6 straipsnio 1 dalies pažeidimo bei visais klausimais dėl skundų nepriimtumo, tačiau negaliu sutikti su jų išvada, kad bendras nuosavybės teisių atkūrimo proceso užbaigimo vilkinimas pažeidė Konvencijos 1 Protokolo 1 straipsnį.

2. Vis dėlto aš sutinku su daugumos nuomone (žr. sprendimo § 84), kad dėl konkrečių šios bylos aplinkybių reikalinga atskirai nagrinėti šio skundo esmę net ir konstatavus Konvencijos 6 straipsnio 1 dalies pažeidimą (taip pat žr. *Okçu v. Turkey*, No. 39515/03, 2009-07-21, §§ 48-50). Taigi aš taip pat sutinku dėl šios pareiškimo dalies priimtumo (*ibid*).

3. Minėtoje pareiškimo dalyje pareiškėjas skundžiasi, kad dėl vilkinimo pabaigti visą restitucijos procesą jam buvo neteisėtai apribota galimybė naudotis savo turtu.

4. Visų pirma, pabrėžiu, kad restitucijos procesas buvo labai sudėtingas ir ilgas dėl sudėtingų politinių ir socialinių sąlygų, susidariusių susiformavus naujiems su nuosavybe susijusiems santykiams (žr., *mutatis mutandis*, *Kopecky v. Slovakia*, [GC] No. 44912/98, §§ 35, 37, ECHR 2004-IX). Teisiniai ginčai, būdingi restitucijos atvejais, taip pat laikytini kliūtimi proceso spartumui. Todėl ieškovų bendradarbiavimas vaidino svarbų vaidmenį. Galimybė pabaigti nuosavybės teisių atkūrimo procesą per kuo trumpesnę laikotarpį dažnai priklausydavo nuo ieškovų sutikimo pasirinkti su fiziniu atitinkamo turto grąžinimu nesusijusį nuosavybės atkūrimo būdą ir siekti susitarimo su kitais bendrasavininkiais. Žinoma, net ir pripažindama, kad nuosavybės teisių atkūrimo procesas sukelia valstybei tam tikrų sunkumų, aš visiškai sutinku su Teismo jurisprudencijoje aiškiai suformuluota doktrina, kad turi būti užtikrinta reikiama pusiausvyra tarp bendrojo visuomenės intereso ir asmens pagrindinių teisių apsaugos reikalavimų (žr. *Sporrong and Lönnroth v. Sweden*, 1982-09-23, § 68, Series A no. 52) bei tuo, kad pusiausvyra nėra užtikrinama, jeigu suinteresuotam asmeniui vienam užkraunama pernelyg didelė našta (žr. *Străin and Others Romania*, No. 57001/00, § 44, ECHR 2005-VII). Aš taip pat sutinku su nusistovėjusia Teismo pozicija, kad asmuo negali nepagrįstai atsidurti tokioje padėtyje, kai negali veiksmingai naudotis savo nuosavybe, ypač kai tokios situacijos yra užtesiamos dėl valstybės valdžios institucijų kaltės. (žr. šio sprendimo § 86).

5. Šios bylos kontekste pastebiu, kad bylos medžiaga ir byloje esantys dokumentai rodo, kad nuosavybės teisių atkūrimo proceso baigties vilkinimą iš esmės lėmė pareiškėjo, veiksmingai nebendradarbiavusio su valdžios institucijomis, elgesys. Būtent pareiškėjas, reikalaujamas grąžinti patalpas natūra ir žinodamas, kad tokios galimybės nėra, trukdė operatyviai atkurti nuosavybės teises (žr. šio sprendimo §§ 66, 69-70 ir 72-73). Be to,

pareiškėjas nebendradarbiauti ir civilinio proceso metu. Civilinė byla buvo sustabdyta nuo 1994 m. spalio 7 d., iki 1999 m. liepos 1 d., kadangi pareiškėjas nepranešė Kauno miesto apylinkės teismui apie savo giminaitės sveikatos būklę (žr. sprendimo §§ 11, 13-14 ir 22). Net ir po 2005 m. sausio 26 d. galutinės Aukščiausiojo Teismo nutarties, patvirtinusios, kad pareiškėjas neturėjo teisės atkurti nuosavybės teisių į ginčijamas patalpas natūra, pareiškėjas pradėjo kitus teisminius procesus, pateikdamas nacionaliniams teismams naujus prašymus ir reikalavimus, kartu visiškai nesidomėdamas jų galima baigtimi ir neatvykdamas į teismą be jokio paaiškinimo (žr. šio sprendimo §§ 22 ir 23). Be to, pareiškėjas nebendradarbiavo su vietos valdžios institucijomis, atsisakydamas priimti 2008 m. gruodžio 15 d. raštą, kuriame Kauno miesto savivaldybė prašė pareiškėją nurodyti savo banko sąskaitos rekvizitus, kad jam būtų išmokėta kompensacija už ginčijamas patalpas (žr. šio sprendimo § 24).

6. Dėl žemės sklypo aš atkreipiu dėmesį, kad Teismas nutarė nenagrinėti šio skundo atskirai (žr. šio sprendimo § 88). Mano nuomone, šis aspektas galėjo būti nagrinėjamas atskirai, kadangi tai galėjo patvirtinti, jog Konvencijos 1 Protokolo 1 straipsnis nebuvo pažeistas. Pagal nacionalinę teisę nuosavybės teisių atkūrimo į žemės sklypą procesas šioje byloje buvo tiesiogiai susijęs su nuosavybės teisių į patalpas atkūrimo užbaigimu, o šis procesas užsitęsė dėl paties pareiškėjo kaltės. Atkreipiu dėmesį į tai, kad po galutinio Vyriausiojo administracinio teismo 2005 m. birželio 21 d. sprendimo nuosavybės teisių atkūrimo procesas vyko gana sparčiai. Kadastrinių matavimų ir ribų nustatymo procedūros buvo baigtos 2006 m. sausio 22 d., o 2007 m. prie ginčijamų patalpų esantis žemės sklypas buvo įregistruotas Valstybės žemės registre. Galiausiai, po to, kai 2008 m. birželio 4 d. pareiškėjas atsiėmė savo administracinį skundą, Kauno apskrities viršininkas 44 kv. m žemės. Be to, pareiškėjo buvo prašoma nurodyti kokiam kompensacijos būdui už likusį 131 kv. m. žemės sklypą teikia pirmenybę. Todėl aš nežvelgiu nepagrįstų vilkinimų, kurie galėtų būti priskirti valstybei, užbaigiant nuosavybės teisių į žemės sklypą atkūrimą.

7. Šios bylos kontekste aš sutinku su Teismo nuomone, kad vilkinimas pabaigti visą restitucijos procesą buvo ženklus (žr. šio sprendimo § 62). Tačiau atsižvelgiant į prieš tai pateiktus svarstymus, ypač į pareiškėjo nenorą bendradarbiauti su valdžios institucijomis (žr. *Užkurėlienė and Others v. Lithuania*, No. 62988/00, §§ 34-36, 2005-04-07), kuris turėjo neigiamos įtakos kitų ieškovų šioje byloje teisėms (žr. sprendimą byloje *Igarienė and Petrauskienė v. Lithuania*, No. 26892/05, 2009-07-21), manau, kad pareiškėjo teisė netrukdomai naudotis savo nuosavybe nebuvo pažeista ir buvo išlaikyta „teisinga pusiausvyra“.

Atitinkamai darau išvadą, kad šioje byloje Konvencijos 1 Protokolo 1 straipsnis nebuvo pažeistas.